

І. З. Сторонянська

доктор економічних наук, професор,
заступник директора з наукової роботи
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

Л. Я. Бенівська

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
відділу регіональної фінансової політики
ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

**ПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ В СТРУКТУРІ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО ТА
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР**

Проведення децентралізації фінансових ресурсів в контексті реформування місцевого самоврядування в Україні потребує удосконалення податкової системи в напрямку оптимального розподілу податків між місцевими та державним бюджетом. Метою статті було дослідження основних тенденцій та виявлення проблем податкових надходжень до місцевого та державного бюджетів. Застосування методів статистично, порівняльного аналізу дозволило виявити негативні тенденції порушення рівноваги у розподілі податків між місцевими та державним бюджетом на користь останнього. Розширення доходної бази місцевих бюджетів має відбутись за рахунок запровадження податку на нерухоме майно та акцизного податку з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та палива. По-суті відбувається підміна реальної децентралізації фінансів розширенням бази оподаткування.

Вилучення державою значної частки доходів регіонів через податки до державного бюджету сприяє наростанню централізації фінансових ресурсів в країні. Надмірне вилучення доходів регіонів у вигляді податків до державного бюджету зумовило необхідність здійснення трансфертного регулювання. Частка трансфертів державного бюджету у доходах місцевих бюджетів сягає половини та більше, та зростає з року в рік.

Виявлені тенденції актуалізують питання проведення реформування місцевого самоврядування, основним завданням якого повинна стати децентралізація фінансів в Україні.

Ключові слова: податкові надходження, доходи, державний бюджет, місцеві бюджети, децентралізація

Storonyanska I., Benivska L. TAX EARNINGS IN THE STRUCTURE OF REVENUES OF THE STATE AND LOCAL BUDGETS: THE REGIONAL DIMENSION

The conduction of decentralization of finance in the context of reform of local self-government in Ukraine needs the improvement of the tax system towards the optimal allocation of taxes between the local and state budgets. The purpose of the article was to study the main trends and the detection of problems of tax revenues to the local and state budgets. The application of methods of statistical and comparative analysis allowed to reveal the negative trends of imbalance in the distribution of taxes between the local and state budgets for the latter. The main filler of the local taxes and fees is single tax for the small businesses entity. The enlargement of revenue base of the local budgets has to take place by the introduced property tax and excise tax from the realization through the retail network of alcoholic beverages, tobacco and fuel.

A withdrawal by the state a significant part of revenues of the regions through the taxes to the state budget contributes to the increase of centralization of financial resources in the country. The largest fillers of the state budget are the capital (due to a significant concentration of all kinds of resources) and Poltava, Kharkiv and Dnipropetrovsk regions the tax earnings of which are largely conditioned by the functioning of enterprises of mining industry. The excessive withdrawal of the revenues of the regions in taxes to the state budget predetermined the necessity of implementation of transfer regulation. The part of transfers of the state budget in revenues of the local budgets reaches half or more, and grows every year.

The revealed trends actualize the issue of reform of local self-government, the main task of which should be the decentralization of finance in Ukraine.

Keywords: tax earnings, revenues, state budget, local budgets, decentralization.

В ринкових умовах господарювання податкові надходження до державного та місцевих бюджетів є необхідною умовою виконання державою своїх функцій та основною структуроутворюючою компонентою доходної частини бюджетів, частка якої становить близько 70% всіх надходжень. На теперішній час в Україні в умовах надмірної централізації фінансових ресурсів розподіл податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами є таким, що, по-перше, не сприяє самодостатності органів місцевої влади та фінансовій незалежності від держави, а, по-друге, відбувається

надмірне вилучення з регіонів податкових надходжень у вигляді податку з прибутку, ПДВ, акцизного збору до державного бюджету та, як наслідок, – існує необхідність здійснення трансфертного регулювання. На сьогодні склалась ситуація, що навіть ті регіони, частка податкових надходжень яких до державного бюджету є значно вищою, ніж видатки місцевих бюджетів, через значне вилучення державою доходів, отримують значні трансферти з державного бюджету. Тому податкова система України потребує подальшого удосконалення в напрямку не лише зміцнення податкового

потенціалу регіонів, зменшення кількості податків, але і оптимального розподілу податкових надходжень між місцевими та державним бюджетом.

Дослідженню проблем формування дохідної частини бюджетів присвячені праці В.Геєця, О.Демківа, Я.Жаліла, І.Журавльової, О. Кириленко [1; 2]. Питання надмірного вилучення доходів з місцевих бюджетів та необхідності проведення бюджетної децентралізації в Україні знайшли відображення у працях Б. Данилишина, О. Слобожан [3; 4]. Однак проведення децентралізації фінансів в контексті реформування місцевого самоврядування потребує поглибленого дослідження тенденцій та виявлення основних проблем податкових надходжень до місцевого та державного бюджетів.

Метою статті є дослідження основних тенденцій та виявлення проблем податкових надходжень до державного та місцевих бюджетів.

Рівень податкових надходжень до бюджетів визначається не лише достатністю податкової бази регіонів, але і підходами до податкового регулювання. Після вступу в 2010р. у дію нового Податкового кодексу України, кількість податків та обов'язкових платежів до бюджетів зменшилась : загальнодержавних податків з 25 до 16, а місцевих з 18 до 5. Однак це не забезпечило значних зрушень у структурі формування місцевих та державного бюджету. Основними проблемами формування бюджетів за рахунок податкових надходжень є наступні:

Недостатня частка податків залишається на місцевому рівні. Частка податкових надходжень у всіх доходах місцевих бюджетів України у 2013р. склала 38% і була незмінною порівняно з 2006р., однак відбулись зміни у структурі. В структурі податкових надходжень місцевих бюджетів України переважає податок на доходи фізичних осіб: за період 2006-2013рр. його частка змінювалась з 76,4% у 2006р. до 71,5% у 2013р. Слід зазначити, що ця частка могла б бути ще вищою, проте проблемою залишається приховування (тінізація) доходів у вигляді заробітної плати. Іншою важливою проблемою справляння податку з доходів фізичних осіб є те, що податок на доходи з фізичних осіб сплачується до місцевого бюджету за місцем походження доходу (тобто за місцем роботи платника податку), а видатки з місцевого бюджету платник податку отримує за місцем проживання, а не там, де працює. З 2015р. уряд зменшив відсоток відрахувань податку на доходи фізичних осіб до місцевих бюджетів із 75% до 60%, звуживши таким чином фінансову самостійність регіонів.

В розпорядженні місцевих бюджетів також залишається податок на прибуток підприємств комунальної власності, а це близько 1%, збори за спеціальне використання природних ресурсів (близько 16%), податки на власність (близько 1%), місцеві податки та збори.

Недостатній вплив місцевих податків і зборів на обсяги дохідної частини місцевих бюджетів. За період 2006-2010рр. до прийняття нового Податкового кодексу частка місцевих податків у доходах місцевих бюджетів була дуже мізерною близько 1%, причому відбувалось постійне її зниження. Після прийняття нового Податкового кодексу відбулось скорочення загальної кількості місцевих податків до п'яти, зростає роль єдиного податку, що на сьогодні є основним наповнювачем місцевих податків і зборів. Як наслідок : частка місцевих податків і зборів у всіх доходах зведеного бюджету країни у 2013р. склала 3,12%. Вищою за середнє вона була в таких регіонах як: м. Київ (7,2%), Харківська (4,2%), Одеська (3,8%), Київська області (3,6%), а найнижчою у Волинській області (1,8%) (рис. 1).

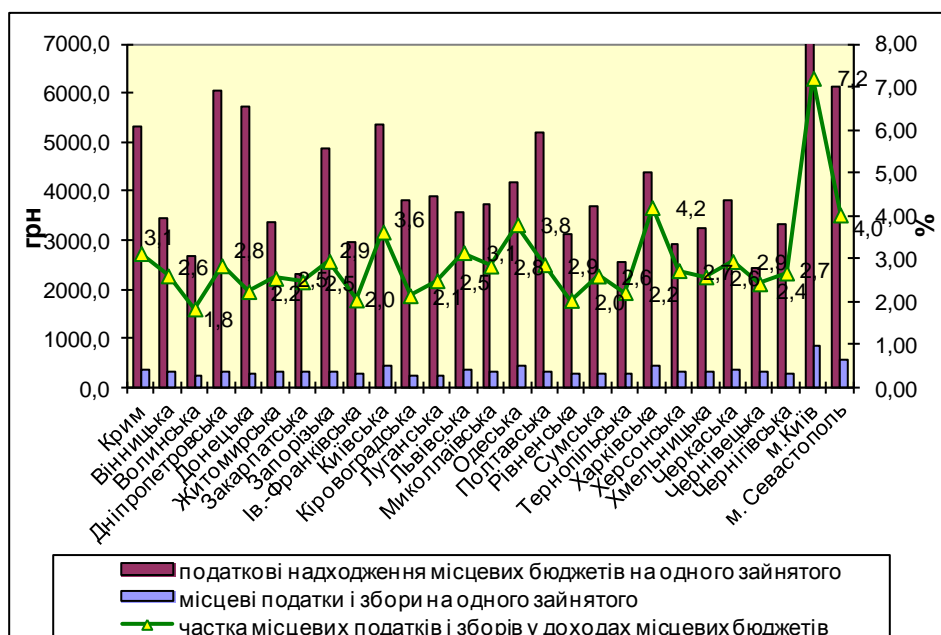

Рис. 1. Місцеві податки і збори у доходах місцевих бюджетів в розрізі регіонів України, 2013р.

Регіональні особливості частки місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів відповідають обсягам акумульованих місцевих податків і зборів на одного зайнятого – найвищим цей показник був у м.Києві – 842,6 грн/особу, а найнижчим у Луганській області – 231 грн/особу, а, отже, основне навантаження місцевого оподаткування лежить на зайнятому в регіоні населенні¹¹.

Як зазначалось вище, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва є основним структурним елементом місцевих податків і зборів, частка якого у 2013 р. склала 90,7 %. Слід зазначити,

¹¹ Тут і далі по тексту розрахунки показників формування місцевих бюджетів розраховано згідно з даними річних звітів Державної казначейської служби України

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

що усі надходження єдиного податку забезпечують доходи спеціального фонду місцевих бюджетів. Однак, відповідно до проекту Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України" (щодо реформи міжбюджетних відносин), законопроект № 5078 [5], передбачається передача єдиного податку до загального фонду місцевих бюджетів, що може викликати негативні тенденції значного скорочення бюджету розвитку, адже саме єдиний податок є його лівовою часткою. Також до доходів загального фонду планується передати екологічний податок та податок на нерухоме майно.

Вкрай незначною є також частка новоствореного податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, – 0,3% по Україні (максимальне значення у Львівській області – 2,2%, мінімальне в Одеській – 0,2%). Незважаючи на значні сподівання, отримані надходження від цього податку не впливали на рівень фінансової спроможності регіонів. Ситуація може кардинально змінитись у 2015 р., оскільки згідно із змінами до Податкового кодексу України знижується пільговий поріг та встановлюється максимальний рівень ставки податку на нерухоме майно для об'єктів житлової та нежитлової нерухомості в розмірі до 2 % мінімальної зарплати за 1 кв. м площі об'єкта оподаткування (розмір ставки визначається органами місцевого самоврядування). Також розширюється база оподаткування податку на нерухомість шляхом включення до оподаткування комерційного (нежитлового) майна. Однак справляння цього

податку потребує чіткого обліку бази оподаткування. Далеко не все нерухоме майно, особливо у сільській місцевості, знаходить на обліку у відповідних державних органах. Тому надходження від цього податку можуть бути відтерміновані в часі [6]. Розширення доходної бази місцевих бюджетів з 1 січня 2015 р. має відбутись також за рахунок запровадженого акцизного податку з реалізації через роздрібну торговельну мережу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та палива. Ставка податку встановлюватиметься місцевими органами влади у розмірі від 2% до 5% від обсягу реалізації [6]. Фактично наповнення місцевих бюджетів відбуватиметься не за рахунок передачі загальнодержавних податків чи їх частин з національного рівня на місцевий, а шляхом посилення навантаження на місцевий бізнес. Тобто, має місце підміна реальної децентралізації бюджетного ресурсу розширенням бази оподаткування.

Вилучення державою значної частки доходів регіонів через податки до державного бюджету сприяє наростанню централізації фінансових ресурсів в країні. Основні податкові надходження до державного бюджету надходять у вигляді податку на прибуток, ПДВ, акцизного збору. У абсолютному вимірі найбільші обсяги податкових платежів до державного бюджету у 2010р. передали Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Луганська, Львівська, Одеська, Полтавська, Харківська, Чернігівська області та м.Київ (табл. 1, табл.2).

Таблиця 1

Податкові надходження регіонів України до державного та місцевих бюджетів у 2010р. (млн.грн)¹²

	податкові надходження до місцевих бюджетів	надходження податків і зборів до держбюджету				
		всього надходжень	податок на прибуток	ПДВ	податкові надходження до державного бюджету в розрахунку на одного мешканця	частка регіону у загальноукраїнських обсягах
Україна	85852,0	113330,5	39969,2	29409,8	2485,86	100,00
Крим	4534,8	1724,9	470,3	904,1	884,564	1,52
Вінницька	2217,5	1664,6	322,3	544,3	1021,23	1,47
Волинська	1108,9	370,5	186,4	53,1	359,709	0,33
Дніпропетровська	8868,4	10119,3	7061,4	1681,0	3038,83	8,93
Донецька	10382,8	633,1	4611,7	-5101,3	143,235	0,56
Житомирська	1738,1	871,4	254,2	369,9	686,142	0,77
Закарпатська	1155,0	516,1	203,6	194,3	416,21	0,46
Запорізька	3780,4	2719,2	1341,8	24,8	1510,67	2,40
Ів.-Франківська	1643,9	1404,8	196,5	52,9	1025,4	1,24
Київська	3671,2	2718,2	1115,1	1207,6	1589,59	2,40
Кіровоградська	1517,3	514,4	185,9	192,8	509,307	0,45
Луганська	3818,7	2809,3	771,1	508,5	1232,15	2,48
Львівська	3689,2	3605,9	1061,6	1529,4	1430,91	3,18
Миколаївська	1858,7	1642,1	674,9	489,8	1391,61	1,45
Одеська	4125,1	4238,0	1422,9	1641,0	1788,19	3,74
Полтавська	3372,7	9266,5	1190,6	1059,8	6303,74	8,18
Рівненська	1453,2	585,7	230,1	261,2	509,304	0,52
Сумська	1862,6	3218,1	393,5	389,2	2798,35	2,84
Тернопільська	1049,4	470,6	137,2	210,1	435,741	0,42
Харківська	5355,5	12043,6	2085,3	2697,8	4411,58	10,63
Херсонська	1333,3	497,5	176,3	196,6	460,648	0,44
Хмельницька	1681,2	738,3	225,7	396,7	559,318	0,65
Черкаська	2011,9	2441,1	259,3	302,1	1907,11	2,15
Чернівецька	925,7	510,9	128,2	292,3	561,429	0,45
Чернігівська	1514,9	4148,8	281,2	616,1	3841,48	3,66
м.Київ	10169,7	43423,8	14844,1	18465,4	15790,5	38,32
м. Севастополь	1012,0	432,8	137,3	229,6	1169,73	0,38

¹² Тут і далі по тексту розрахунки показників по податкових надходженнях до Державного бюджету України розраховано згідно з даними річних звітів Державної фіскальної служби України

Таблиця 2

Податкові надходження регіонів України до державного та місцевих бюджетів у 2013р. (млн.грн)

	податкові надходження до місцевих бюджетів	надходження податків і зборів до держбюджету				
		всього надходжень	податок на прибуток	ПДВ	податкові надходження в до державного бюджету в розрахунку на одного мешканця	частка регіону у загальноукраїнських обсягах
Україна	91191,1	149491,8	54318,3	31727,1	3281,7	100,0
Крим	4834,8	1814,2	506,1	1047,8	923,2	1,2
Вінницька	2425,5	1587,3	430,8	582,5	975,6	1,1
Волинська	1187,3	504,4	261,7	154,9	485,0	0,3
Дніпропетровська	9268,8	4534,8	1434,2	2097,6	1370,9	3,0
Донецька	11226,0	5133,4	1737,6	2259,7	1173,2	3,4
Житомирська	1860,2	1053,7	381,6	385,1	830,4	0,7
Закарпатська	1244,3	424,5	202,3	87,9	338,4	0,3
Запорізька	4000,8	1319,8	493,6	519,9	739,3	0,9
Ів.-Франківська	1669,3	348,5	492,9	-1583,4	252,2	0,2
Київська	4063,2	3968,8	1688,2	1298,7	2304,6	2,7
Кіровоградська	1662,4	-278,6	198,4	-600,9	-279,9	-0,2
Луганська	3931,7	1263,4	384,2	469,6	559,9	0,8
Львівська	3946,1	2208,8	821,1	730,4	869,4	1,5
Миколаївська	2001,4	765,1	238,2	428,4	652,0	0,5
Одеська	4443,4	3298,1	864,5	2148,8	1377,0	2,2
Полтавська	3375,0	12838,9	2392,7	-77,5	8747,0	8,6
Рівненська	1542,5	1168,5	209,8	856,6	1010,0	0,8
Сумська	1899,8	3249,1	618,6	-283,1	2842,1	2,2
Тернопільська	1124,0	1146,5	472,7	595,7	1064,2	0,8
Харківська	5611,9	5069,6	973,7	1182,8	1847,3	3,4
Херсонська	1401,3	564,9	196,3	239,3	523,9	0,4
Хмельницька	1849,6	793,3	260,5	394,0	603,7	0,5
Черкаська	2149,6	2905,8	449,2	845,8	2290,0	1,9
Чернівецька	957,5	541,9	160,1	325,6	597,3	0,4
Чернігівська	1570,7	1549,9	300,6	257,7	1438,0	1,0
м.Київ	10849,5	23333,0	6552,2	9286,6	8201,4	15,6
м. Севастополь	1094,2	726,7	200,3	458,2	1895,4	0,5
окружна ДПС обслуговування ВПП		67634,9	31395,2	7618,5		45,2

У 2013р. такі області як Запорізька, Луганська, Харківська, Чернігівська майже на половину зменшили обсяги сплачених податків до держбюджету, однак значно зросли податкові надходження Донецької області. У наступному році ситуація погіршилась: за 6 міс. року податкові надходження державного бюджету лише за рахунок податку на прибуток знизилась на 18 %. Якщо у 2010р. у восьми регіонах податкові надходження до державного бюджету були вищими, ніж до місцевих (Дніпропетровська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернігівська та м.Київ), то у 2013 р. їх стало п'ять – Полтавська, Сумська, Черкаська, Тернопільська та м.Київ.

Найвищі обсяги податкових надходжень до державного бюджету перераховують столиця та Полтавська область. Частка цих регіонів у 2013р. у загально українських обсягах становить відповідно 15,6% та 8,6%. Столицю у 2013 р. перераховано до Державного бюджету 23,3 млрд. грн. податкових надходжень, з яких близько 30% податку з прибутку підприємств та 40% ПДВ країни, що зумовлено концентрацією капіталу та економічного потенціалу у столиці.

Потужним наповнювачем податкових надходжень до державного бюджету сьогодні є Полтавська область, яка у 2013р. перерахувала до державного

бюджету 12,8 млрд. грн.. податкових надходжень, з яких 6,3 млрд.грн. акцизного збору із вироблених в Україні товарів. Майже 70% платежів акумульованих до зведеного бюджету області формується в промисловості Полтавської області (більше половини - 56% паливно-енергетичний комплекс). У 2014р. збереглась позитивна тенденція високої частки податкових надходжень Полтавської області до держбюджету – за I півріччя 2014р. вона склала 6,4 млрд.грн, що, незважаючи на складну політичну та економічну ситуацію в країні, відповідає минулорічному показнику. Ще два регіони, які забезпечують основні податкові надходження країни за рахунок підприємств добувної галузі, це Дніпропетровська та Харківська області(у Харківській області добувають нафту і газ, Дніпропетровській – залізну руду). Частка цих регіонів у загально українських обсягах у 2013 р. становила відповідно 3,0% та 3,4%. Крім податку на прибуток, ПДВ, акцизного збору ці області перераховують у бюджет значні обсяги рентних платежів та плати за надра.

В країні у 2013р. була помірна залежність податкових надходжень до державного бюджету від отриманих з нього податкових пільг ($r^2=0,53$ $r=0,73$), тобто податкові пільги досить нерівномірно розподілені між регіонами (рис.2).

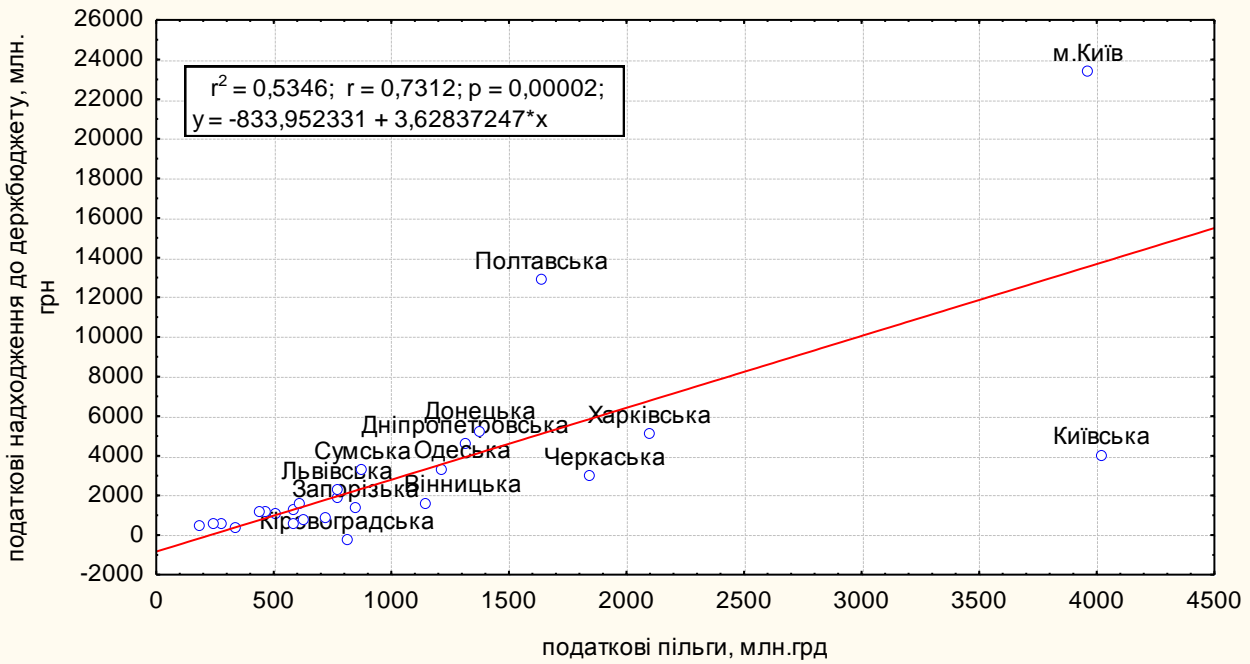

Рис.2 Кореляційна залежність податкових надходжень до Держбюджету та податкових пільг з держбюджету

За рівнем податкових надходжень дистанціювалися два регіони м. Київ та Полтавська область. Найбільш розвинені промислові регіони Донецька, Дніпропетровська, Харківська, Одеська, Київська, Черкаська були близькими за рівнем податкових надходжень, однак Київська область отримала вдвічі більше податкових пільг. Власне за рахунок м. Києва та Київської області держава несе найбільші втрати бюджету за рахунок пільг. Отримані податкові пільги у 2013р. мали помірний вплив на ВРП регіонів ($r=0,68$), капітальні інвестицій ($r=0,74$) та жодного впливу на інноваційні витрати ($r=0,05$). Слід зауважити, що більше двох третин податкових пільг – це пільги з ПДВ. Існуюча система пільгового оподаткування створює нерівномірне навантаження на суб'єктів господарювання, часто підпорядкована лобістським інтересам та не є ефективним, стимулюючим важелем розвитку економіки регіонів. Столиця та Полтавська область характеризувались у 2013р. найвищим співвідношенням податкових надходжень до податкових пільг: м.Київ, перерахувавши до державного бюджету 23 млрд.грн. податкових надходжень, отримав 4 млрд. грн. податкових пільг, Полтавська область на 12,8 млрд. грн. податкових надходжень область отримала 1,6 млрд. грн. пільг. Чотири регіони Кіровоградська, Херсонська, Київська та Ів-Франківська області

отримували стільки ж пільг, скільки й перераховували податкових надходжень. Слід також зауважити, що для більшості регіонів рівень податкових надходжень до держбюджету залежить від виробленого в регіонів ВРП та доходів населення (рис.3).

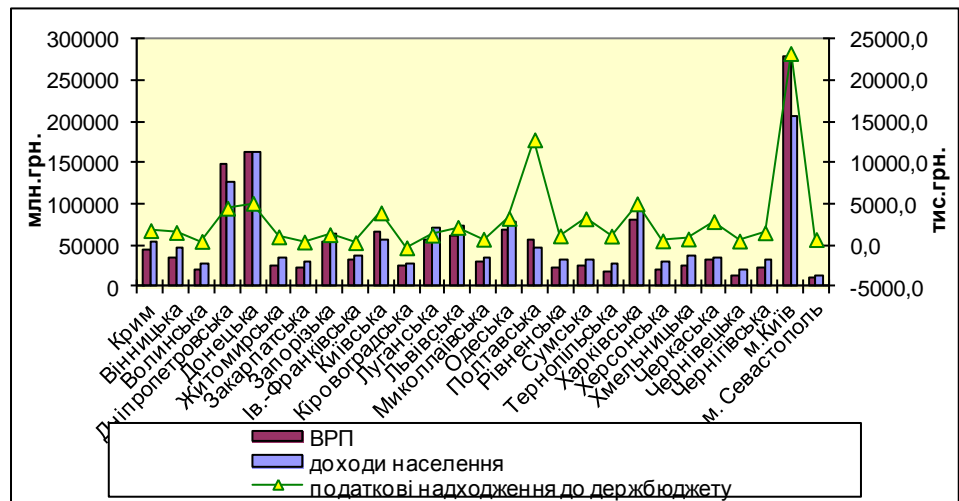

Рис.3 Регіональні особливості податкових надходжень до державного бюджету, ВРП та доходів населення у 2013р.

Винятком була лише Полтавська область, податкові відрахування якої до держбюджету значно вищі більшості регіонів країни, при тому, що за обсягом ВРП вона займає дев'яте місце, а за доходами населення десяте місце.

Надмірне вилучення доходів регіонів у вигляді податків до державного бюджету зумовило необхідність здійснення трансфертного регулювання. Трансфертування як метод бюджетного регулювання дає можливість оперативно реагувати на брак

власних коштів, але в той же час позбавляє місцеву владу ініціатив стосовно мобілізації надходжень до бюджетів. Про посилення тенденцій фінансового вирівнювання через механізм трансфертування свідчить динаміка трансфертів державного бюджету до місцевих, частка яких у доходах місцевих бюджетів сягає половини та більше, та зростає з року в рік. Так, якщо у 2006р. частка трансфертів вище 60% була у шести регіонів, то вже у 2013р. їх кількість зросла до 10 регіонів. Нижче 40% частка трансфертів з державного бюджету була лише у м. Києві (21,9%), м. Севастополі (27,2%), Донецькій (33,7%), Дніпропетровській областях (34,9%). Навіть у Полтавській області, яка перерахувала до державного бюджету податків більше, ніж необхідно коштів для забезпечення усіх видатків місцевих бюджетів області, частка трансфертів з державного бюджету у доходах місцевих бюджетів у 2013р. склала – 44,1%. Таким чином, нерівновага в розподілі податків породила існування значних обсягів міжбюджетних трансфертів. Іншою важливою проблемою є те, що розміри трансфертів у багатьох випадках визначаються без урахування реальних можливостей і потреб регіонів.

Висновки. Проведене дослідження дозволило виявити посилення процесів централізації фінансових ресурсів в Україні, яке відбувалося через існуванням нерівноваги у розподілі податків між місцевими та державним бюджетом. Склалась ситуація, коли податкові надходження до місцевих бюджетів, навіть у регіонах з високим рівнем економічного розвитку не мають достатнього впливу на формування доходної частини місцевих бюджетів. Тому сьогодні перед центральною владою стоїть питання проведення реформування місцевого самоврядування, основним завданням якого повинна стати децентралізація фінансових ресурсів в Україні. В основу нарощення фінансової спроможності регіонів повинно лягти делегування повноважень з центру регіонам з одночасним закріпленням за ними достатньої кількості джерел власних фінансових надходжень, і, в першу чергу, податкових надходжень. При цьому засадничими принципами проведення таких перетворень має стати врахування фінансових можливостей різних регіонів, повноцінний аналіз ефективності регіональних фінансів, досягнення фінансової самодостатності територіальних громад та зміцнення фінансової спроможності регіонів.

Список використаних джерел

1. Демків О.І. Напрями поглиблення бюджетної реформи в Україні / О.І.Демків // *Фінанси України*. -2009. - №3. –С. 51.

2. Журавльова І.В. Оптимізація доходної бази місцевих бюджетів / І.Журавльова. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Nauka/prezentacii_kafedr/Optimizacija-dohidnoi-bazi-miscevih-bjudzhetiv.pdf.

3. Данилишин Б. Прийшов час бюджетної федералізації України / Б.Данилишин // *Економічна правда*. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/columns/2012/12/17/351286/>

4. Слобожан О. Місцеве самоврядування та європерспективи / О.Слобожан // *Дзеркало тижня. Україна*. –22 листопада 2013. –№43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/misceve-samovryaduvannya-ta-yevroperspektivi-_html.

5. Проект Закону України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України”(щодо реформи міжбюджетних відносин), законопроект № 5078 від 15.09.2014 р.. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=52179

6. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-viii>.

References

1. Demkiv O. I. (2009). *Na pryamy pohlyblennya byudzhetoj reformy v Ukraini [Directions of deepening of the budgetary reforms in Ukraine]. Finansy Ukrainy - Finance of Ukraine, 3, pp. 46-56.*

2. Zhuravleva I. V. *Optimizatsiya dohidnoi bazy miszevuch byudzhetiv [Optimization of revenue base of the local budgets]. Retrieved from http://www.hneu.edu.ua/web/public/moved/hneu/NAUKA/Nauka/prezentacii_kafedr/Optimizacija-dohidnoi-bazi-miscevih-bjudzhetiv.pdf [in Ukraine].*

3. B. Danylyshyn B. *Priyshov chas dlya byudzhetnoy federalizatsii Ukrainy [It's time for budgetary federalization of Ukraine]. Ekonomichna Pravda – Economic truth. Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/columns/2012/12/17/351286/>[in Ukraine].*

4. Slobozhan O. (2013). *Misceve samovryaduvannya ta yevroperspektivy [Local self-government and European integration perspectives] Dzerkalo tyzhnya - A mirror of the week, Ukraine, 43, 22.11. 2013, [Electronic resource]. - Access: http://gazeta.dt.ua/macrolevel/misceve-samovryaduvannya-ta-yevroperspektivi-_html [in Ukraine].*

5. *Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine" (concerning the reform of intergovernmental relations), the bill number 5078 from 15.09.2014. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1? Pf3511=52179 [in Ukraine].*

6. *The Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some other legislative acts of Ukraine on tax reform" of 28.12.2014, number 71-VIII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/71-viii> [in Ukraine].*